

Alicja Łuczyńska

ORCID: 0000-0002-4096-6569

alicja.luczynska87@gmail.com

Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie

**Konferencja Naukowa „Urodziny a życie aktywne.
Jak Olsztyn i Toruń o Kopernika się spierają...”,
Olsztyn 28 września 2023 r.**

DOI: 10.34739/doc.2024.21.24

28.09.2023 r. w salach kopernikowskich olsztyńskiego zamku odbyła się konferencja naukowa pt. „Urodziny a życie aktywne. Jak Olsztyn i Toruń o Kopernika się spierają...”. Organizatorami wydarzenia były dwie olsztyńskie instytucje: Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie oraz Instytut Północny im. Wojciecha Kętrzyńskiego. Konferencja zorganizowana została w związku z przypadającą 550. rocznicą urodzin Mikołaja Kopernika. Założeniem organizatorów i głównej pomysłodawczyni dr Małgorzaty Gałęziowskiej – kierownika działu Historii i Etnografii MWiM, było pokazanie wieloaspektowości obchodów urodzin astronoma. Próba znalezienia możliwych odpowiedzi na pytanie, jak i przez kogo wykorzystuje się współcześnie urodziny Mikołaja Kopernika. Wykłady miały odpowiedzieć również na pytanie, jakie są powody i style dzisiejszego świętowania urodzin osób znanych, setki lat po ich śmierci.

Uroczystego otwarcia olsztyńskiej konferencji dokonał dr Sebastian Mierzyński – Zastępca Dyrektora MWiM ds. Muzealnych. Następnie głos zabrał dr Jerzy Kiełbik – Dyrektor Instytutu Północnego. Moderatorem całej konferencji była Anna Czachorowska – pracownik Działu Historii i Etnografii MWiM. Obrady podzielone zostały na trzy bloki tematyczne. Pierwszy: „Urodziny i życie aktywne w kontekście Mikołaja Kopernika” otworzył wykład dr hab. Franciszka Kampki, prof. SGGW, którego badania i zainteresowania naukowe skupiają się głównie na problematyce założeń antropologiczno-filozoficznych oraz aksjologiczno-etycznych w naukach społecznych. Wygłosił on wykład

Mikołaj Kopernik – geniusz czasu, myśli i zmiany. W swoim wystąpieniu pokazał różnorodność przedstawień głównego bohatera konferencji. Skupił się na Koperniku jako renesansowym geniuszu. Wykazał, jakie cechy osobowości i charakteru musiał posiadać astronom. Przytoczył również teorię Howarda Gartnera dotyczącą pięciu rodzajów umysłów, którymi, jak stwierdził prelegent, Kopernik z pewnością dysponował.

Drugie wystąpienie zatytułowane *Znaczenie daty urodzin – wymiar astrologiczny i astronomiczny średniowiecznych i wczesnonowożytnych horoskopów natalnych* wygłosiła dr hab. Sylwia Konarska-Zimnicka, prof. UJK. Opisała ona znaczenie astrologii w życiu ludzi średniowiecza. Zaprezentowała wzorcowy horoskop urodzinowy. Opisała też sposób jego tworzenia. W referacie odniosła się również do wiedzy, jaką Kopernik posiadał na temat horoskopów natalnych. Zaznaczyła również fakt, że dokładna data urodzin astronoma znana jest nam ówczynie właśnie dzięki jego horoskopowi.

Pierwszy blok tematyczny konferencji zakończony został wystąpieniem dr Karoliny Karpińskiej z Pracowni Historii Nauki Instytutu Historii Nauki PAN. Wygłosiła ona wykład *Mikołaj Kopernik jako matematyk. Aparat matematyczny „De revolutionibus” ze współczesnego punktu widzenia.* Prelegentka, jako badaczka historii matematyki i jej nauczania, odniosła się do prowadzonych przez Kopernika analiz teorii rozwiązywania trójkątów płaskich. Zaznaczyła, że badacz swoje założenia przeniósł na sfery, a obliczenia umieścił w trzech rozdziałach dzieła *De revolutionibus...*

Druga część konferencji zatytułowana została *Aktywność społeczna i indywidualna w kontekście jubileuszy urodzin Mikołaja Kopernika.* W tej sekcji również wygłoszone zostały trzy referaty. Pierwszy pt. *Postać Mikołaja Kopernika w polskiej polityce historycznej po 1945 r.* zaprezentował dr hab. Ryszard Tomkiewicz – adiunkt w Instytucie Północnym im. W. Kętrzyńskiego. Przedstawił politykę władzy Polski Ludowej wobec jubileuszy urodzin Mikołaja Kopernika oraz sposoby ich obchodzenia, a także rodzaje przedstawiania astronoma, między innymi jako „bojownika o polskość Warmii i Mazur”. Zaznaczył również fakt, że po 1945 r. postać Kopernika pełniła kluczową rolę w polityce historycznej prowadzonej przez ówczesną władzę.

Kolejny wykład *„Szukając niebios wielkiej tajemnicy”. Jan Matejko (1838-1893) Astronom Kopernik, czyli rozmowa z Bogiem, 1873* wygłosiła Grażyna Prusińska – kierowniczką Działu Sztuki Współczesnej MWiM. Jako historyczka sztuki na początku swojego wystąpie-

nia przedstawiła krótko postać Jana Matejki. Sposób postrzegania go przez mu współczesnych. Wyjaśniła dlaczego nazywa się go „kuratorem wyobraźni masowej Polaków”. Pokazała proces twórczy artysty oraz etapy przygotowań do właściwej pracy nad jednym z najbardziej znanych przedstawień Mikołaja Kopernika. Następnie dokonała szczegółowej analizy obrazu, który powstał z okazji 400. rocznicy urodzin astronoma.

Drugi panel konferencji zakończył wykład dr Małgorzaty Gałęziowskiej pt. *Nieprzewidywalna sprawczość? Świętowanie urodzin Kopernika na przykładzie Operacji 1001 Frombork*. Prelegentka na początku wyjaśniła historyczny aspekt akcji przeprowadzonej przez Związek Harcerstwa Polskiego w latach 1966-1973 we Fromborku. Opisała widoczne skutki owego kilkuletniego przedsięwzięcia, jakie można było zauważyć w mieście. Następnie przeszła do analizy socjologicznej zjawiska. Opisała też różne aspekty gratyfikacji wykonywanych tam prac. Przedstawiła strukturę społeczną ludzi tam przybywających i intencje nimi kierujące.

Hasłem przewodnim trzeciej i ostatniej, część konferencji były „Urodziny Kopernika w kontekście Olsztyna i Torunia”. Rozpoczął ją wykład wygłoszony przez Marcina Zdanowskiego – kustosa i kierownika Działu Promocji Muzeum Okręgowego w Toruniu, pt. *„Wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej”*. *Dom Mikołaja Kopernika – największy zachowany zabytek kopernikański w kolekcji Muzeum Okręgowego w Toruniu i tego marketingowe skutki*. Na początku prelegent przedstawił historię owego oddziału MO w Toruniu. Opisał przeprowadzoną modernizację kamienicy oraz prezentowanej w niej wystawy stałej. Następnie przeszedł do opisu strategii marketingowej prowadzonej przez Dom Mikołaja Kopernika oraz projektów edukacyjnych i medialnych.

Referat zamykający konferencję pt. *Kopernik – bóle fantomowe pomnika* wygłosił Mariusz Sieniewicz – pisarz, dramaturg oraz dyrektor Miejskiego Ośrodka Kultury w Olsztynie. W swoim wystąpieniu w poetycko – literacki sposób podsumował pokrótce „walkę” Torunia i Olsztyna o postać Mikołaja Kopernika. Na zakończenie konferencji głos zabrał Piotr Żuchowski – Dyrektor Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie. Odniósł się on esencjonalnie do wszystkich wygłoszonych referatów. Podkreślił potrzebę współpracy placówek i muzeów, które związane są w życiem i działalnością Mikołaja Kopernika.

Zaznaczył również, że działania takie powinny prowadzone być nie tylko w czasie przypadających obchodów rocznicowych.

Konferencja naukowa „Urodziny a życie aktywne. Jak Olsztyn i Toruń o Kopernika się spierają...” była jednym z wydarzeń zorganizowanych z okazji jubileuszu Roku Kopernika. Wybór zaproszonych prelegentów spowodował możliwość wysłuchania wykładów znacząca od siebie różnych. Postać Kopernika przedstawiona została w aspekcie historycznym, filozoficzno-socjologicznym czy wręcz poetyckim. Nie zabrakło spojrzenia historyka sztuki oraz badacza nauki, którą z resztą astronom zajmował się w znacznym stopniu w ciągu swojego życia. Wygłoszone wykłady były interesujące i niejednoznaczne. Trudno jednoznacznie stwierdzić, czy założenie pomysłodawców konferencji, jakim było znalezienie odpowiedzi, kto i jak wykorzystuje rocznice urodzin Kopernika, się udało. Z pewnością wykłady i spostrzeżenia prelegentów rzuciły nowe światło na postrzeganie postaci astronoma i jego życia oraz przyczyniły się do dalszej popularyzacji osiągnięć tego wybitnego badacza.